

ÜNİTE 2

BİLİŞİM HUKUKUNDAKİ
GÜNCEL GELİŞMELER VE ETKİLERİ

Doç. Dr. Mete TEVETOĞLU
Arş. Gör. Batuhan DEMİRTAŞ

ANAHTAR KAVRAMLAR

İçerik sağlayıcı

Yer sağlayıcı / erişim sağlayıcı

Blokszincir teknolojisi ve kripto varlıklar

Metaverse

BİLİŞİM HUKUKUNDAKİ GÜNCEL GELİŞMELER VE ETKİLERİ

ÖĞRENME HEDEFLERİ

1

5651 sayılı
İnternet Ortamın-
da Yapılan
Yayınların Düzen-
lenmesi ve Bu
Yayınlar Yoluyla
İşlenen Suçlarla
Mücadele Edilme-
si Hakkında
Kanun'un öngör-
düğü usul ve
esasları öğren-
mek.

2

İçerik, yer,
erişim ve sosyal
ağ sağlayıcıları ve
bunların sorum-
luklarını öğren-
mek.

3

İnternet
ortamında yapılan
yayınlara erişimin
engellenmesini
veya içeriğin
kaldırılmasını
gerektirebilecek
halleri öğrenmek.

4

Blokszincir
teknolojisi, kripto
varlıklar ve
metaverse gibi
yeni teknolojilerin
bilşim hukukunu
nasıl etkilediğini
öğrenmek.

GİRİŞ

İnternetin ve diğer bilgi teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte anlık, hızlı ve çoğu zaman ücretsiz bir biçimde insanlar arasında etkileşim mümkün hale gelmiştir. İnsanlığın hem yerel hem de ulusal düzeyde daha önce hiç olmadığı kadar kolay ve hızlı bir biçimde birbiri ile etkileşime giriyor olması beraberinde kendine has sorunlar getirmiştir. Reklamcılık faaliyetlerinden politika, edebiyattan eğlence sektörüne hemen hemen her alan kaçınılmaz olarak internet ve teknoloji ekseninde değişmiş ve dönüşmüştür. Birçok sosyal medya platformu reklamcılık faaliyetlerinin odak noktası haline gelmiş, siyasi partiler propagandalarını internet ortamında gerçekleştirmeye başlamıştır. İnsanların haber alma yöntemleri değişmiş, basılı medyanın yerini dijital medya almıştır. Sinema, dizi ve sanat gibi sektörler dönüşmüş; sinema salonlarının yerini dijital yayınlar almış, bankaların fiziki şubelerinin yerini ise internet bankacılığı gibi farklı ve yeni uygulamalar almıştır. Blokzincir teknolojisi ile birlikte hayatımıza kripto varlıklar girmiştir. Bunlara ek olarak teknolojiye gelişim *Metaverse* gibi konularda birçok yeni sosyal, ekonomik ve hukuki problemi gündeme getirmiştir.

Bu değişim ve dönüşüme ek olarak internet alt yapısının giderek yaygınlaşması ve insanların internet ortamında artık sadece bir tüketici olmaktan ziyade üretici haline gelmesi hem özel hukuk hem de kamu hukukunu değiştirmiştir. İnsanların anlık paylaşımlar yaparak dünyanın öbür ucundaki insanlara ulaşabilmesi bilgi çağının en çarpıcı etkilerinden olsa da bu paylaşımların bir başkasının haklarını zedelemesi veya söz konusu paylaşımların suç teşkil etmesi de bir o kadar mümkün ve kolay hale gelmiştir.

Blokzincir teknolojisi ve kripto varlıklar ile birlikte ödeme yöntemlerinde ve birçok noktada yeni hukuki sorular gündeme gelmiştir. İnsanların *Metaverse*’lerde yaşantısının hukuki boyutu ise tartışma yaratan bir diğer husustur.

İnternet Ortamında Yapılan Yayınlar Ve İnternetin Søjeleri

İnternet Ortamında Yapılan Yayınlar

Konu internet ortamında yapılan yayınlar olduğunda akla ilk gelen düzenleme 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'dur. Söz konusu Kanun internet ortamında yapılan yayınları, yayınları gerçekleştirenler çerçevesinde sistematik olarak ele almış ve düzenlemiştir.

İnternet ortamında yayın yapan internet sjojelerinden önce kanunun kapsamını belirlemek adına internet ortamında yapılan yayın ile kanun koyucunun ne kastettiğini belirlemek gerekmektedir. Kanuna göre internet ortamında yapılan yayın, internet ortamında yer alan ve içeriğine belirsiz sayıda kişilerin ulaşabileceği verileri ifade etmektedir. Kanundaki tanımdan yola çıkılarak internet ortamında yapılan yayının iki ana unsuru olduğu sonucuna varılabilmektedir. Birinci unsur, yayının internet ortamında yer alması iken, ikinci unsur söz konusu yayınlara belirsiz sayıda kişinin erişim sağlayabilecek olmasıdır. Birinci unsuru detaylıca açıklamaya gereksinim yoktur; eğer bir yayına internet vasıtası ile erişim sağlanabiliyorsa bu unsurun sağlandığı söylenebilecektir. İkinci unsur ise belirsiz sayıda kişinin söz konusu yayına erişim sağlayabilmesidir. Burada önemli olan söz konusu yayının yayıncı dışında üçüncü kişiler tarafından erişilebilir olmasıdır.

DİKKAT EDELİM

Eğer bir içeriğe sadece yayıncısı erişim sağlayabiliyorsa, burada 5651 sayılı Kanun kapsamında bir yayından bahsedilmesi mümkün olmayacaktır. Önemli olan söz konusu yayına üçüncü kişilerin de erişim sağlayabilmesidir. Bu nedenle bir kişinin bulut depolama sistemlerine sadece kendisinin erişebileceği şekilde yüklediği içerikler bu bağlamda bir yayın olarak kabul edilmeyecektir.

İnternetin Sjojeleri ve Sorumluluk Rejimleri

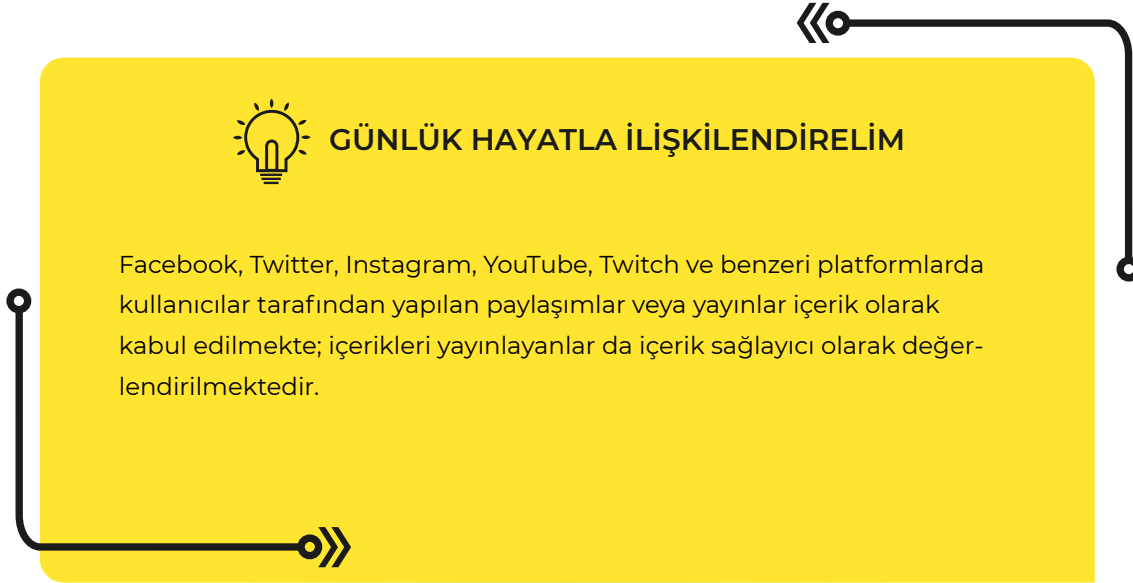
5651 sayılı Kanunun sistematğinde dört farklı internet sjesi ile karşılaşmaktadır. Bunlar “içerik sağlayıcı”, “yer sağlayıcı”, “erişim sağlayıcı” ve “sosyal ağ sağlayıcı”dır. Her birinin kendine has özellikleri olduğu gibi farklı sorumlulukları ve görevleri de vardır.

İnternet kullanıcıları eskiden birer tüketici konumdayken artık tüketiciden ziyade üretici olarak karşımıza çıkmaktadır. Twitter, Facebook ve Instagram gibi platformlarda internet kullanıcıları paylaşımlar yapmakta, kişisel blog sayfaları artırmakta, YouTube ve Twitch gibi platformlarda video, canlı yayın ve içerik paylaşımları artış göstermektedir. Sonuç olarak günümüzde internet bir içerik üretme

yeri olarak işlev göstermekte ve kullanımının azımsanmayacak bir bölümü kullanıcılarının oluşturduğu içeriklerden oluşmaktadır. Durum böyle olunca internetin sükelerinden birinin de içerik sağlayıcı olması kaçınılmazdır.

İçerik Sağlayıcı Kimdir?

İçerik sağlayıcı, internet üzerinden internet kullanıcılarına bir bilgi veya veriyi sunan, bu veri veya bilgiyi üreten, değıştiren veya sağlayan gerçek ve tüzel kişilerdir. Veri, bilgisayar teknolojileri tarafından üzerinde işlem yapılabilen her türlü değeri ifade ederken, bilgi ise bu verilerin anlam kazanmış biçimleri anlamına gelmektedir. Bilgi ve verinin teknik tanımları ve özellikleri bir yana bırakılacak olursa, internet ortamında gerçek veya tüzel kişilerin yayınladıkları ve üçüncü kişiler tarafından erişilebilir olan her şey içerik olarak tanımlanmaya müsait ve elverişlidir. Bu minvalde yapılan yayınlar içerik olarak değerlendirilmekte ve bu yayınları gerçekleştirenler de içerik sağlayıcı olarak kabul edilmektedir.

İçerik Sağlayıcının Sorumluluğu

İçerik sağlayıcılar, internet ortamında kullanıma sundukları, yani paylaştıkları veya yayınladıkları her türlü içerikten **doğrudan** sorumludurlar. Bir Twitter kullanıcısı paylaştığı tweetten, bir YouTube kullanıcısı yayınladığı videodan veya bir paylaşım yaptığı yorumdan, veya bir Twitch yayıncısı gerçekleştirdiği yayından doğrudan sorumludur. İçeriğin bir suç teşkil etmesi veya bir başkasının haklarını zedelemesi durumunda içerik sağlayıcı olarak sorumluluğu gündeme gelebilecektir.

Peki, bir içerik sağlayıcının internet ortamında kullanıma sunduğu içerik kendisine ait değilse sorumluluğu doğacak mıdır? Kural olarak içerik sağlayıcı, bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu değildir. Ancak bu durumun istisnası bulunmakta olup dikkat edilmesi gereken hususlar mevcuttur. Eğer içerik sağlayıcısı sunuş biçimi göz önünde bulundurulduğunda bağlantı sağladığı başkasına ait içeriği açıkça benimsiyorsa ve internet kullanıcılarının söz konusu içeriğe ulaşmasını açıkça amaçlıyor ise bu durumda içerik sağlayıcının genel hükümlere göre sorumluluğu da gündeme gelebilecektir.

GÜNLÜK HAYATLA İLİŞKİLENDİRELİM

Twitter ve benzeri platformlarda veyahut diğer çeşitli site veya platformlarda internet ortamında yapılan paylaşımlar, o içeriği yayınlayan açısından sorumluluk doğuracaktır. Ancak başkasına ait bir içeriğin kullanıma sunulduğu durumda içerik sağlayıcı konumunda olan kişinin söz konusu yayını benimseyip benimsemediği ve diğer internet kullanıcılarının o yayına erişimini amaçlayıp amaçlamadığı değerlendirilecektir.

Yer Sağlayıcı Kimdir?

Yer sağlayıcılar, içerik sağlayıcıların ve diğer internet sülerlerinin yayın yaptıkları sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişilerdir. İçerik sağlayıcı içeriği üreten iken yer sağlayıcı ise söz konusu içeriklerin bir sistemde veya platformda yayınlanması hizmetini sunmaktadır. Yer sağlayıcı doğrudan içerik yaratmaktan ziyade kullanıcılarının içerik yayınlamasına olanak sağlamaktadır. Sonuç olarak internetin paydaşlarının içeriklerinin veya hizmetlerinin yayınlamasına aracılık eden sistemleri ve platformları sağlayan veya işleten gerçek ve tüzel kişiler yer sağlayıcı olarak nitelendirilmektedir.

GÜNLÜK HAYATLA İLİŞKİLENDİRELİM

Twitter, Facebook ve benzeri platformlar açıklanan nedenlerden ötürü yer sağlayıcı olarak nitelendirilmeye elverişlidir. Sayılan platformların ve benzerlerinin aşağıda açıklanacak olan sosyal ağ sağlayıcı olması da kuvvetle muhtemeldir.

DİKKAT EDELİM

Yer sağlayıcılar her ne kadar içerik sağlamaktan ziyade söz konusu içeriklerin yayınlanması noktasında işlev gösterse de yer sağlayıcıların da şartları olduğu takdirde içerik sağlayıcısı olması mümkündür. Örneğin, Twitter bir yer sağlayıcı olduğu kadar sosyal ağ sağlayıcıdır; ancak, içerik sağlayıcı olarak nitelendirilmesi de gündeme gelebilmektedir. Yer sağlayıcılar, kendi sistemlerinde veyahut başka bir sistemde içerik yayınlamaları halinde içerik sağlayıcı konumuna geleceklerdir. Örneğin Twitter esasen bir yer ve sosyal ağ sağlayıcı iken eğer kendisi bir içeriği internet ortamı üzerinden kullanıcılarına sunarsa bu durumda yayına sunduğu içerik bakımından içerik sağlayıcı olarak değerlendirilecek ve yukarıda içerik sağlayıcılar için belirtilen sorumluluklara tabi olacaktır.

Yer Sağlayıcının Sorumluluğu ve Yükümlülükleri

Yer sağlayıcılar, yer sağladıkları içerikleri kontrol etmekle yükümlü değildirler. Ayrıca yer sağladıkları söz konusu içeriklerin hukuka uygunluğunu araştırmaları da gerekmemektedir. Yer sağlayıcıya bu yönde bir yükümlülüğün getirilmemesinin ana sebebi mahiyeti gereği yayınlanmasına imkan sağladığı içerik sayısının sayıca fazlalığıdır.

EK BİLGİ

YouTube'a her dakika toplamda beş yüz saat uzunluğunda video yüklenmektedir. Twitter'da ise her gün beş yüz milyon adet tweet atılmakta, bu sayı saniyede altı bin tweete tekabül etmektedir. Yer sağlayıcıların yer sağladığı içeriklerin sayı bakımından ulaştığı seviye yer sağlayıcıların bütün içerikleri tek tek denetlemesini imkânsız kılmaktadır.

Yer sağlayıcıların her ne kadar yer sağladıkları içerikleri denetleme noktasında bir sorumlulukları olmasa da aşağıda etraflıca incelenecek olan belirli şartlarda hukuka aykırı içeriği yayından çıkarma yükümlülüğü vardır. Yer sağlayıcı kendisine yapılan bildirim çerçevesinde söz konusu hukuka aykırı içeriklerin çıkarılması noktasında gerekli işlemleri yapmakla mükelleftir.

Gereken bildirim yapıldığı takdirde içerikleri yayından çıkarmaya ek olarak yer sağlayıcının sağladığı hizmete ilişkin trafik bilgilerini de saklaması kanuni bir yükümlülüğüdür. Trafik bilgisinin kapsamını yer sağladığı içeriklere ve taraflarına ilişkin IP adresi, port bilgisi, hizmetin başlama ve bitiş zamanı, hizmetin türü, aktarılan veri miktarı ve varsa abone kimlik bilgileri oluşturmaktadır. Yer sağlayıcı bu trafik bilgilerini bir yıldan az ve iki yıldan fazla olmayacak şekilde yönetmelikte belirtilen süre için muhafaza etmekle mükelleftir.

Erişim Sağlayıcı Kimdir?

Erişim sağlayıcı, kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişidir. İnternet ortamına erişim olanağı sağlama ile kastedilen yer sağlayıcının abonelerine internet altyapısını kullanma ve internete bağlanabilme hizmeti ve olanağı sunmasıdır. Bu hizmet ve olanağı sağlayan gerçek ve tüzel kişiler erişim sağlayıcı olarak nitelendirilmeye elverişlidir. İnternete erişim hizmeti sunan TürkTelekom ve KabloNet gibi kuruluşlar erişim sağlayıcı olarak kabul edilmektedir.

Erişim Sağlayıcının Sorumluluğu ve Yükümlülüğü

Yer sağlayıcılara benzer bir biçimde erişim sağlayıcıları da bilgi, veri ve içeriklerin hukuka aykırı olup olmadığını denetlemekle yükümlü değildir. Erişim sağlayıcıların içeriğe ulaşılmasında etkili ve elzem olduğu düşünüldüğünde bu sonuca varılması da kaçınılmazdır. Bu nedenle, tekrar etmek gerekirse, erişim sağlayıcı erişimine imkan ve hizmet sağladığı içeriklerin hukuka uygun olup olmadığını denetlememekte ve bu nedenle de sorumluluğuna gidilememektedir.

Erişim sağlayıcıların her ne kadar içeriklere ilişkin hukuka uygunluk denetimi yapması gerekmesi de eğer erişim sağlayıcılar bir kullanıcısının yayınladığı hukuka aykırı içerikten kanunun öngördüğü usul ve esaslara uygun bir biçimde haberdar edilirse bu durumda söz konusu hukuka aykırı içeriğe erişimi engellemekle mükelleftir.

Yine yer sağlayıcılara benzer bir biçimde erişim sağlayıcılar sağladıkları hizmetlere ilişkin trafik bilgilerini altı aydan az ve iki yıldan fazla olmamak şartıyla yönetmeliklerde belirtilen süre zarfında muhafaza etmekle mükelleftir. Trafik bilgilerinin kapsamı yer sağlayıcılarının trafik bilgileri ile aynıdır.

Sosyal Ağ Sağlayıcı Kimdir?

Sosyal ağ sağlayıcılar aslında yer sağlayıcıların bir alt kırılımı olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal ağ sağlayıcıları yer sağlayıcılardan ayıran ana unsur ise kullanıcılarına sosyal etkileşim amacıyla internet ortamında; görüntü, ses, video, metin, konum ve benzeri içerikleri oluşturma, yayınlama ve görüntüleme imkânı sağlamaktadırlar.

Sosyal Ağ Sağlayıcıların Yükümlülükleri ve Sorumlulukları

Sosyal ağ sağlayıcının sorumluluğu yer ve erişim sağlayıcılar ile paraleldir. Bünyelerindeki içeriklerin hukuka aykırılığından sorumlu olmamakla birlikte, kanun hükümlerine göre kendilerine bir hukuka aykırılık bildirimi yapıldığı takdirde gereğini icra etmek zorundadırlar. Ayrıca yurtdışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcılar, Türkiye’den günlük erişimleri bir milyondan fazla ise bu durumda idari işlemlerin ve taleplerin takip edilmesi ve yerine getirilmesi için yetkili en az bir kişiyi Türkiye’de temsilci olarak belirlemekle mükelleftir. Yetkili kişinin iletişim bilgileri kolayca ve doğrudan erişilebilecek bir şekilde sosyal ağ sağlayıcının internet sitesinde yer almalıdır.

Ek olarak sosyal ağ sağlayıcı kendisine bildiren içerik çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararlarını tıpkı yer ve erişim sağlayıcıların yükümlü olduğu gibi yerine getirmekle mükelleftir. Bir içeriğin hukuka aykırı olduğunun bir mahkeme tarafından tespit edilmesi üzerine sosyal ağ sağlayıcıya bildirilecektir. Sosyal ağ sağlayıcı kendisine gerçekleştirilen bu bildirim istinaden bildirimin gereğini yirmi dört saat içerisinde yerine getirmek zorundadır. Yapılan bildirimle rağmen içeriği çıkarma ve/veya erişimi engelleme kararını yerine getirmeyen sosyal ağ sağlayıcı, doğan zararlardan sorumlu tutulabilecektir.

DİKKAT EDELİM

Twitter, Facebook ve benzeri sosyal medya platformları sosyal ağ sağlayıcı olarak nitelendirilmeye elverişlidir.

İnternet Yayınlarında İçeriğin Çıkarılması ve Erişimin Engellenmesi

İnternet ortamında yayın yapmak teknolojinin ve bilhassa internet altyapısının gelişmesi ve yaygınlaşması ile oldukça kolaylaşmıştır. Yapılan yayınların kolaylaşması insanlar arasındaki etkileşimi ve iletişimi artırdığı gibi suç teşkil eden veya başkalarının haklarını ihlal eden yayınların daha sık karşılıklı hale gelmesine ön ayak olmuştur. Bu yayınlar ile mücadele noktasında da kanun koyucu sistematik birtakım önlem ve tedbirler getirme yoluna gitmiştir. 5651 sayılı Kanun çerçevesinde erişimin engellenmesi ve içeriğin çıkarılması dört ana başlık altında toplanmaya elverişlidir.

Kategorik Suçlar

Gösterdikleri öneme istinaden kanun koyucu belirli suç tiplerini özel olarak düzenlemiştir. Bir yayının sayılan suçlardan birini oluşturduğu noktasında yeterli şüphe bulunduğu durumlarda söz konusu yayın çıkarılacak veya yayına erişim engellenecektir. Bu suçlar dokuz adet olup şu şekildedir:

- İntihara yönlendirme,
- Çocukların cinsel istismarı,
- Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma,
- Sağlık için tehlikeli madde temini,
- Müstehcenlik,
- Fuhuş,
- Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama,
- Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçlar,
- Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanunda yer alan suçlar.

Söz konusu suçların oluştuğuna yönelik yeterli şüphe bulunduğu hallerde kural olarak içeriğin çıkarılması veya erişimin engellenmesi kararı *soruşturma evresinde hâkim tarafından kovuşturma evresinde ise mahkemeler tarafından verilecektir.*

EK BİLGİ

Söz konusu suçlar henüz daha soruşturma evresinde iken, karar alınmasında gecikilmesinde ciddi bir sakınca bulunduğu durumlarda Cumhuriyet Savcıları da erişimin engellenmesi ve/veya içeriğin çıkarılması kararı verebilirler. Bu durumda Cumhuriyet Savcısı kararını yirmi dört saat içerisinde hâkim onayına sunmak zorundadır. Hâkim de kararını en geç yirmi dört saat içerisinde bildirecektir. Hâkim, Cumhuriyet Savcısının kararını onaylamazsa veya yirmi dört saat içerisinde onaylamazsa alınan söz konusu içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı Cumhuriyet Savcısı tarafından derhal kaldırılır.

Gecikilmesinde Sakınca Bulunan Haller

İnternet ortamının hızlı etkileşimi nedeniyle bazı durumlarda zaman kaybetmeden bir an önce hareket edilmesi bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Dezenformasyon içeren veya kışkırtıcı mahiyetteki yayınlar toplum güvenliğini, sağlığını ve kamu düzenini bazen tehlikede bırakabilmektedir. Bu tür durumların önüne geçilmesi adına;

- Yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması,
- Milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması,
- Suç işlenmesinin önlenmesi,
- Genel sağlığın korunması

sebeplerine dayanarak hâkim, içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin kaldırılması kararı alabileceği gibi, söz konusu hususlarla ilgili **Bakanlıklar** veya **Cumhurbaşkanlığı** da bu yönde talepte bulunabilir. Bu talep de Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanı tarafından kabul edilebilir.

Blokszincir Teknolojisi Ve Kripto Varlıklar

Blokszincir, blokların birbirinin ardına eklenerek uzayıp giden bir zincir haline geldiği teknoloji olarak tanımlanmaya elverişlidir. Söz konusu bloklar içlerinde kriptografik yöntemlerle şifrelenmiş veriler barındırmaktadır. Bu blokların birbirlerine eklenmesi ile uzamaya devam eden zincire de blokszincir denmektedir. Blokszincir bu yönüyle şifrelenmiş bir veri tabanıdır.

Tek bir blokszincir bulunmayıp blokszincirlerin birden fazla türü mevcuttur. Bazı blokszincirler genel, bazıları ise özel niteliktedir. Genel blokszincirler kural olarak herkesin kişisel bilgisayarları aracılığıyla blokszincir ağına erişim sağlayabildikleri ve işlem yapabildikleri blokszincirlerdir. Genel blokszincirlerin başlıca örnekleri *BitCoin* ve *Ethereum*'dur. Bu blokszincirlere erişim için kural olarak bir izin gerekmemektedir.

Özel blokszincirler genel blokszincirlerin aksine herkesin erişim sağlayamadığı blokszincir yapısıdır. Özel blokszincirlere erişim sağlanabilmesi için önceden erişim izni alınması gerekmektedir. Bu tarz blokszincirler izinli blokszincir olarak da adlandırılmakta ve şu an için genellikle şirketler ve özel organizasyonlarca kullanılmaktadır.

Kripto varlıklar ise genellikle blokszincir teknolojisi ve kriptografik yöntemler ile meydana getirilen sanal varlıklardır. Kripto varlıklar arz ettikleri özelliklere göre farklı sınıflandırmalara tabi tutulabilmektedir. Ana ayrım ise coin ve token olarak karşımıza çıkmaktadır. Coinler genellikle ödeme aracı olarak kullanılma gayesiyle ortaya çıkmaktadır ve kendilerine özgü bir blokszincire sahiptir. Tokenlar ise genel olarak başka bir blokszincir üzerinde faaliyet göstermektedir ve kullanım alanları daha çeşitlidir. Menkul kıymet tokeni, ödeme tokeni, fayda tokeni, NFT ve varlığa dayalı token olmak üzere farklı token türleri mevcuttur.

Arz ettikleri özelliklere göre kripto varlıklara uygulanacak hukuk kuralları da değişiklik göstermektedir. Ödeme aracı vasfı taşıyanların bankacılık mevzuatına tabi olması olasıyken, menkul kıymet vasfı gösterenlerin Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi olması mümkündür.

Blokszincir Teknolojisinin Bazı Kullanım Alanları

Blokszincir teknolojisinin kullanım alanlarının sınırları henüz tam olarak netleşmiş değildir. Kullanımı giderek artan ve kolaylaşan blokszincir teknolojisinin gelecekte daha da fazla kullanım alanı bulacağı neredeyse şüphesizdir. Blokszincir teknolojisinin hemen hemen her gün yeni bir kullanım alanı ortaya çıksa da şu an sıklıkla kullanıldıkları ve kullanılmaları muhtemel alanlar; ödeme hizmetleri, değer ve belge saklama hizmetleri, kitle fonlaması ve noterlik işlemleridir.

Ödemelerde Kullanılması

Günümüzde artık hemen hemen bütün ödeme işlemleri, aracı kurumlar vasıtası ile gerçekleştirilmektedir. Genellikle bankalar ve sair kuruluşlar vasıtası ile gerçekleştirilen bu ödeme işlemleri ve para transferleri kimi zaman fazlasıyla maliyetli kimi zamansa uzun sürmektedir. Denizaşırı iki ülke arasında para transferi gerçekleştirilmek istendiğinde aralarında para transferi gerçekleştirilecek kişilere ek olarak genellikle en az üç banka daha sürece müdahil olmakta; her birinin aldığı komisyon transferin maliyetini artırmakta, bürokratik süreçler ise transferin gerçekleştirilme süresini uzatmaktadır.

Klasik sistemin beraberinde getirdiği zamansal ve mali külfete ek olarak bir de söz konusu kurumlara güven duyulması gerekmektedir. Blokszincir teknolojisiyle ise dünyanın herhangi bir yerinden bir başka yerine herhangi bir aracıya ihtiyaç duymaksızın anında ve nispeten çok daha ucuz bir şekilde para ve değer transferi gerçekleştirilmesi mümkündür.

Değer ve Belge Saklama

Kamu kurum ve kuruluşuna ek olarak birçok özel şirket ve organizasyon da değerlerini ve belgelerini çeşitli yöntemlerle saklamaktadır. Üniversiteler diplomaları ve öğrencilerine ilişkin bilgileri, özel veya kamu kurum ve kuruluşları sertifikaları, sağlık kuruluşları hastalara ilişkin bilgi ve belgeleri, şirketler imzaladıkları sözleşmeleri ve personellerine ilişkin bilgileri bir şekilde saklamaktadır. Söz konusu bilgi, belge ve değerlerin doğru ve güncel olması gerekmekte; güvenli bir şekilde saklanması da bir zarurettir. Blokzincir teknolojisi ile söz konusu bilgi, belge ve değerlerin kripto varlık haline getirilmesi ve blokzincir üzerinde güvenle saklanması mümkündür.

Blokzincir üzerinde gerçekleştirilen bütün işlemlerin şeffaf ve takip edilebilir olması sahteciliğin önünde önemli bir güvencedir. Blokzincirdeki kayıtların kural olarak değiştirilemez oluşu saklanmak istenen bilgi ve belgelerin orijinalliğini teyit etme noktasında kritik bir işleve sahiptir.

Kitle Fonlamasında Kullanılması

Kitle fonlamasına ihtiyaç duyulmasının nedeni olarak yeterli ve gerekli sermayeye sahip olmayan girişimcilerin sermaye arayışı gösterilebilir. Girişimci ruha sahip kişiler kimi zaman sermayeden yoksundur. Yaratıcı fikirlerini hayata geçirebilmeleri için bir sermayeye veya finans kaynağına ihtiyaç duymaktadır.

Kitle fonlaması çeşitli usul ve yöntemlerle yapılabilmekte olup; yatırımcılarına sağladıkları fon karşılığında vaat ettiklerine göre çeşitli sınıflara ayrılmaktadır. Bağışa, ödüle, borca ve paya dayalı olmak üzere dört sınıf altında incelenebilmektedir.

Bağışa dayalı kitle fonlamasında fon sağlayan kişiler herhangi bir karşılık almamakta, söz konusu projeye bağış yapmaktadırlar. Ödüle dayalı kitle fonlamalarında ise yatırımcılara bir karşılık olarak finansal değeri olan ya da olmayan, maddi ve/veya manevi bir ödül verilmektedir.

Borçlanmaya dayalı kitle fonlamasında, yatırımcılardan toplanan söz konusu fonlar bir borç niteliğindedir. Vadesi geldiğinde fonlanan girişimciler tarafından fon, yatırımcılara öncesinde belirlenmiş faiz ile birlikte geri ödenmektedir. Paya dayalı kitle fonlamasında ise fonlanan şirket ve/veya proje için borç sermaye aranmasından ziyade söz konusu şirkete ortak aranmaktadır. Paya dayalı kitle fonlaması ile fonlayan sermaye sahibi söz konusu şirketin bir ortağı haline gelmektedir.

Blokzincir teknolojisi ve beraberinde getirdiği avantajlar kitle fonlamasının daha da geniş kitlelere yayılarak uygulanmasına ön ayak olabilecek niteliktedir. Blokzincir üzerinden yapılacak bir kitle fonlaması ile dünyanın her yerinden katılımcıların fonlamaya katılmaları mümkün hale gelecektir. Fonlama karşılığında katılımcılara verilmesi vad edilen hususlar ise yine blokzincir üzerinde kayıt altına alınıp hızlı, güvenli, doğrudan ve nispeten daha ucuz bir şekilde katılımcılara aktarılabilir.

Her ne kadar teknolojik olarak blokzincir teknolojisi kitle fonlamalarında kullanılmaya elverişli görünse de, Türk Hukuku açısından birtakım sorunları gündeme getirmektedir. Zira, kitle fonlaması hukukumuzda 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve bu kanun uyarınca çıkarılan tebliğler ile düzenlenmektedir. Kitle fonlaması ancak kitle fonlama platformları aracılığı ile gerçekleştirilmektedir ve konuya ilişkin birçok sınırlandırma mevcuttur. Şu ana kadar çıkarılan tebliğler ile paya ve borçlanmaya dayalı kitle fonlaması düzenlenmiş, bağışa ve ödüle dayalı kitle fonlaması ise hukukumuzda öngörülmemiştir. Kitle fonlaması faaliyetinin kapsamı, şekli ve alanı sıkı bir biçimde düzenlendiğinden blokzincir teknolojisinin kitle fonlama faaliyetinde kullanılması hukuken tartışmalı ve hatta sakıncalıdır.

Noterlik İşlemleri

Noterlik, kanunla düzenlenen bir kamu hizmetidir. Noterler genel olarak birtakım işlemleri belgelendirmek yoluyla hukuki güvenliği sağlama işlevi göstermekte; belgelendirdikleri işlemler ile uyumazlıkları önlemeyi hedeflemektedir. Noterlerce yapılan işlemler tekildir. Her noter kendisine başvuru ile ilgili gerekli belgelendirmeyi gerçekleştirerek sistemine kaydetmektedir. Noterler, işlem belgelendirmenin yanı sıra hem doğrulama hem de saklama hizmeti sunmaktadır. Asıl işlevleri işlem ve belgelere olan güveni sağlamak olan noterler yapıları gereği kapsamlı ve riskli bir hizmet sunmaktadır.

Blokszincir teknolojisi ise değiştirilemez, güvenli ve dağıtık defter yapısı sayesinde noterlik işlemlerine uygun bir görünüm sergilemektedir. Noterlerin blokszincir teknolojisini kullanarak sunduğu noterlik işlemlerini blokszincir ağı üzerinde kaydederek doğrulaması ve dağıtık defter şeklinde güvenli saklaması olası bir kullanım alanı olarak dikkat çekicidir.

EK BİLGİ

Dağıtık defter teknolojisi tek bir merkezi olmayan dağıtık bir yapıyı ifade etmektedir. Bu yapıda veriler, bilgiler ve belgeler tek bir merkezde muhafaza edilmez. Verilerin, bilgilerin ve belgelerin birden fazla kopyası farklı ağ ve yerlerde dijital olarak saklanmaktadır. Kopyalardan birinin herhangi bir şekilde yok edilmesi halinde veriler, bilgiler ve belgeler zayi olmamakta; diğer kopyalar vasıtası ile veri güvenliği sağlanmaktadır.

Blokszincir Teknolojisi ve Kripto Varlıkların Hukuka Etkileri

Blokszincir teknolojisi ve kripto varlıkların uygulama alanı yaygınlaştıkça hukuken ele alınmaları kaçınılmaz olmuştur. Bunların ödemelerde kullanılması klasik finansal sistemin dikkatini çekmiştir. Ulaştıkları hacim ise devletleri vergilendirme noktasında düzenleme arayışına itmiştir. Transferleri global ölçekte hızlı ve aracısız olduğu için kara paranın aklanmasıyla mücadele ve terörün finansmanını engelleme noktalarında birtakım yeni önlemlerin alınması şart haline gelmiştir.

Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik

Bazı işletmelerin birtakım kripto varlıklar vasıtası ile ödeme alacağını açıklaması ile birlikte kripto varlıkların ödemelerde kullanılmamasına yönelik bir yönetmelik Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından çıkarılmıştır. Söz konusu bu yönetmelikte kripto varlıklar, *dağıtık defter teknolojisi veya benzer bir teknoloji kullanılarak sanal olarak oluşturulup dijital ağlar üzerinden dağıtımı yapılan, ancak itibari para, kaydi para, elektronik para, ödeme aracı, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı olarak nitelendirilmeyen gayri maddi varlıklar* olarak nitelendirilmiştir.

Tanımlama yapıldıktan sonra ise kripto varlıkların ödemelerde doğrudan veya dolaylı bir şekilde kullanılamayacağı ifade edilmiştir. Ayrıca, kripto varlıkların ödemelerde doğrudan veya dolaylı olarak kullanılmasına yönelik hizmetlerin verilmesi de yasaklanmıştır.

Kripto Varlıklara İlişkin Vergilendirme İhtiyacı

Ortaya çıktığı ilk zamanlarda göz ardı edilebilecek bir boyutta olan kripto varlıkların zaman içerisinde ciddi bir değer kazanması vergilendirme ihtiyacını da gündeme getirmiştir. Kripto varlıkların güncel global piyasa değeri 1,12 trilyon Amerikan Doları civarındadır. Kripto varlıkları bir bütün olarak tek bir ülke olarak değerlendirirsek dünyanın en büyük ilk 20 ekonomisi arasında yer alacaklardır. Ulaştıkları market değeri nedeniyle kripto varlıkların vergilendirilmesine ilişkin düzenleme hareketleri hız kazanmıştır.

Bir hususun vergilendirilebilmesi için öncelikle kanunen öngörölmüş olması gerekmektedir. Kanunsuz vergi olmaz ilkesi gereği kripto varlıkların kanunen bir tanımı yapılması ve başta Gelir Vergisi Kanunu olmak üzere vergi mevzuatındaki yerinin kanun koyucu tarafından tespit edilmesi gerekmektedir.

Kripto varlıkların vergilendirilmesinde karşılaşılan başlıca sorun ise tek tip bir kripto varlıktan söz edilememesidir. Bir tür kripto varlık ödeme aracı özelliği arz ederken bir başka kripto varlık menkul kıymet olarak nitelendirilebilmektedir. Bazı kripto varlıklar hiçbir ekonomik değer taşımazken bazıları çok farklı özellikler arz edebilmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Avustralya ve İngiltere başta olmak üzere bazı ülkeler kripto varlıkları vergilendirmektedir. Sayılan ülkelerin genel eğilimi kripto varlıkları arz ettikleri özelliğe göre inceleyerek ederek hukuk sistemlerinde hangi vergilendirilebilir hususa tekabül ediyorlarsa ona göre vergilendirme yönündedir. Türk Hukukunda ise kripto varlıklara ilişkin doğrudan bir tanımlama yapılmadığı ve başta Gelir Vergisi Kanunu olmak üzere ilgili sair mevzuatta gerekli düzenlemeler yapılmadığı için vergilendirme noktasında birtakım zorluklarla karşılaşmaktadır.

Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanının Önlenmesi Açısından Kripto Varlıklar

Blokzincir teknolojisine ve kripto varlıklara getirilen eleştirilerin başında terörün finansmanında ve kara paranın aklanmasında kullanılma ihtimalleri gelmektedir. Söz konusu suçlarla mücadele edilmesine yönelik çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır. Başta finansal kuruluşlar olmak üzere mali piyasa işlemleri ile ilgisi olan kişi ve kurumlar önemli yükümlülükler altındadır.

Kripto varlıkların aracısız, doğrudan, hızlı ve merkeziyetsiz bir biçimde taraflar arasında transfer edilebilmesi nedeniyle terörün finansmanı ve suç gelirlerinin aklanması noktasında ciddi endişeler oluşmuştur. 2021 yılının mayıs ayında Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Yönetmelik'te yapılan değişiklik ile birlikte kripto varlık hizmet sağlayıcılar yükümlü haline gelmiştir. Sonuç olarak kripto varlık hizmet sağlayıcılar, müşterinin tanınması, şüpheli işlem bildirimi, bilgi ve belge temin etme, devamlı bilgi verme ile muhafaza ve ibraz yükümlülüklerine tabi tutulmuştur.

GÜNLÜK HAYATLA İLİŞKİLENDİRELİM

“Kripto varlık hizmet sağlayıcılar”, günlük hayatta “borsa” olarak adlandırılan ulusal ve/veya uluslararası faaliyet gösteren, kripto varlıkların alım, satım, saklama ve transferi gibi işlemlere aracılık hizmeti sağlayan kuruluşlardır.

Metaverse ve Hukuk

Metaverse her ne kadar son dönemlerde popüler hale gelmiş olsa da aslına bakılırsa yeni bir konsept değildir. *Metaverse* kavramıyla ilk olarak 1992 yılında *Neal Stephenson* tarafından kaleme alınan *Snow Crash* adlı eserde karşılaşılmıştır. İnternet altyapısının gelişerek yaygınlaşması, artırılmış gerçeklik ve sanal gerçeklik teknolojilerinde gerçekleşen atılımlar *Metaverse*’i hiç olmadığı kadar mümkün kılarken; büyük şirketlerin bu alanda gerçekleştirmeyi vadettikleri yatırımlar *Metaverse*’ü oldukça popüler hale getirmiştir. Söz konusu *Metaverse*’lerde kullanıcıların artırılmış gerçeklik, sanal gerçeklik ve giyilebilir teknolojiler vasıtasıyla fiziki dünyadakine benzer veya çok daha farklı bir yaşamı deneyimlemeleri hedeflenmektedir.

Fiziksel ve dijital dünyayı bir araya getiren veyahut en azından getirmeyi vadeden *Metaverse* tekil bir yapıda değildir. Birden fazla *Metaverse* mevcuttur ve sayılarının artması da pek ala mümkündür. Henüz gelişimini tam olarak tamamlamamış olsalar da *Metaverse*’lerin insanlar için yeni bir gerçeklik olarak kabul edilmesi; eğitimden sanata, sağlık hizmetlerinden eğlence sektörüne kadar birçok etkinlik ve hizmetin fiziki ve sanal dünyanın harmanlanarak insanlara sunulmasında kullanılması beklenmektedir.

Metaverse’ler hem kuruluş hem geliştiriliş hem de kullanım süreçlerinde ciddi miktarda veriye ihtiyaç duymaktadır. Fiziki dünyaya bir alternatif yaratma potansiyeli olan bir konseptin ihtiyaç duyduğu veri tipi ve miktarı akıl almaz boyutlardadır. Veri ihtiyacına ek olarak söz konusu *Metaverse*’leri kullanan insanların sırf tüketici olmasından ziyade üretici konumunda olmaları öngörülmektedir.

Metaverse kullanıcılarının birbirleriyle etkileşime girmesi mümkün olduğu kadar teşvik de edilmektedir. Kullanıcılar *Metaverse*’lerde hukuki ilişkilere girmekte, çeşitli varlıklara hak sahibi olmakta ve kişisel verilerini *Metaverse* ile veya üçüncü bir kişiyle doğrudan veya dolaylı olarak paylaşmakta ve *Metaverse*’de bulundukları süreçte birçok yeni veri üretmektedir.

Metaverse mahiyeti gereği klasik hukuk anlayışımızı zorlamakta; başta sanal varlıklara ilişkin hak sahipliği, kullanıcılar arasındaki hukuki durum ve kişisel veri konuları olmak üzere birtakım yeni ve özgün sorunlar gündeme getirmektedir.

Metaverse’de Sanal Varlıklara İlişkin Hak Sahipliği

Dijital dünyada ve bilhassa *Metaverse*’de birçok varlık hak sahipliğine konu edilebilmektedir. Bu varlıkların bir kısmı alan adları kimi tanıdık kavramlar olabilirken bir kısmı yeni ve sanal dünyaya özgü olabilmektedir. Bazı tanıdık kavramların ise farklılaşarak *Metaverse*’lerde yeniden hak sahipliğine konu edilmesi karşılaşılan bir durumdur. Bir video oyununda oyuncunun yönettiği karakterin kuşanması için kılıç ve kalkan gibi dijital nesneler hak sahipliğine konu olabilirken; *Metaverse*’lerde evler, arabalar, araziler ve benzeri birtakım varlıklara ilişkin hak sahipliği ileri sürülebilmektedir.

Söz konusu dijital nesnelerin veya dijitalleşmiş nesnelerin eşya hukuku bakımından hukuki karşılıkları tartışmalıdır. Klasik eşya hukuku kavram ve ilkelerinin, gelişen teknoloji ile hayatımıza giren yeni ihtiyaçları karşılama noktasında kimi zaman yetersiz kalması mümkündür. Eşya hukukunun bazı temel kavram ve esaslarının da dijitalleşen dünyada yeniden yorumlanması gerekebilecektir. Zira, Metaverse’lerde şimdiden görülmeye başlanan sanal arazi satışlarının ve diğer benzeri meta alışveriş işlemlerinin değeri milyon dolarla ifade edilmektedir.

Metaverse Kullanıcıları Arasındaki Hukuki Durum

Metaverse’in interaktif doğası gereği, bu sanal dünyalarda kullanıcılar birbirleriyle avaturları aracılığı ile görsel ve işitsel olarak etkileşime geçebilmekte ve iletişim kurabilmektedir. Kullanıcılarının birbirleriyle etkileşime girebildiği bir sanal veya fiziki ortamın hukuki ve ekonomik sıkıntıları bünyesinde barındırması kaçınılmazdır. Zira, tam da bu nedenden ötürü, kullanıcılarla *Metaverse*’in arasındaki ilişki ve hukuki durum kadar, ki belki daha da fazla, kullanıcıların bizatihi kendi aralarındaki sorunların ve çatışmaların düzenlenmesi gerekmektedir.

Metaverse’de kullanıcılar arasında etkileşim mümkün olduğundan kullanıcılarının birbirleri veya kamu aleyhine hukuka aykırı hareketlerde bulunmaları, kişilik haklarının ve fikri mülkiyet haklarının ihlalini gündeme getirebilecek birtakım eylemlerde bulunmaları da mümkündür. *Metaverse*’e özgü bir hukuki düzenleme bulunmamakta; şu an için bu minvalde bir ihtiyaç da görülmemektedir. Kullanıcılar tarafından gerçekleştirilen işlemler neticesinde ortaya çıkan ihtilaflarda incelenmesi gereken husus somut hukuk kurallarının *Metaverse* gibi sanal dünyalarda gerçekleştirilen işlemlere nasıl ve ne ölçüde uygulanacağıdır.

Kural olarak hukuka aykırı bir işlemin veya eylemin sanal ortamda gerçekleştirilmesi söz konusu işlem veya eylemin hukuka aykırılığını etkilememektedir. Bir işlem veya eylem normal şartlarda hukuka aykırı ise *Metaverse*’de gerçekleştirilmesi halinde de kural olarak hukuka aykırılık teşkil edecektir. Örnek vermek gerekirse, kullanıcıların sanal ortamlarda birbirlerine karşı hakaret ve tehdit içerikli mesajlar, iletiler veya görseller göndermesi; konusu suç teşkil eden eylemlerde bulunması halinde hukuki yaptırımlar ve cezai müeyyideler gündeme gelebilecektir.

Metaverse’de Kişisel Veriler

Veri, *Metaverse* ve benzeri platformların hammaddesi olarak kabul edilmektedir. Kuruluş aşamasında dahi ciddi miktarda veriye ihtiyaç duymakta faaliyete geçtikten sonra ise işlediği veri miktarı gideerek artmaktadır. Veriler yalnızca *Metaverse*’ler için değil, gelişen teknolojiler ile birlikte artık her alanda büyük ekonomik değer taşımaktadır.

Kullanıcılar daha *Metaverse*’e giriş yapıp avaturlarını oluşturmadan önce bile kişisel verilerini söz konusu platformlar ile paylaşmaktadır. *Metaverse*’ü kullanabilmek için gerekli olan artırılmış gerçeklik, sanal gerçeklik veya giyilebilir teknolojileri kullanırken birçok veri kullanıcı tarafından ilgililerle paylaşılmaktadır. Kullanıcılar, *Metaverse*’de platform ile veya diğer kullanıcılar ile etkileşime geçerken ve yahut sadece *Metaverse*’de bulunurken dahi çeşitli nedenlerle ses, parmak izi, yüz veya sair biyometrik veriler paylaşılabilmektedir. Paylaşılan bu minvaldeki verilerin ve sair verilerin güvenliğini sağlamak ve öncesinde ve/veya gerektiği zaman bu verilerin işlenmesine ilişkin gerekli izin ve bildirimleri yapmak verileri işleyen *Metaverse*’in sorumluluğundadır. Bu bağlamda, günümüzde aktif olarak veri işleyen ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin ulusal ve uluslararası düzenlemelere tabi olan çoğu kurum ve kuruluş gibi *Metaverse*’ler de kullanıcıların kişisel ve sair bilgilerinin güvenliğini ve gizliliğini korumakla mükelleftir.

BÖLÜM ÖZETİ

İnternet altyapısının gelişmesi ve yaygınlaşması ile birlikte insanlar arasındaki etkileşim ve iletişim hiç olmadığı kadar güçlenmiş ve kolay bir hal almıştır. Bu durum birçok yeni avantajı beraberinde getirmiş olsa da bünyesinde birtakım yadsınamaz sorunları barındırdığı da bir gerçektir. Özellikle internet ortamında yapılan yayınlar kimi zaman ciddi suçlar teşkil edebilmekte kimi zaman da kamu düzenini tehdit edebilmektedir.

5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunun amacı internet ortamında yapılan yayınların düzenlenmesi, suçların engellenmesi, bireylerin ve kurumların haklarını koruma amacıyla birtakım yasal düzenlemeler yapılmasıdır. Bu Kanunla ilk olarak kanun koyucu internet ortamının sürelerini belirleyerek sorumluluklarının çerçevesini çizmiştir. Bu internet sùjelerinin başlıcaları; içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, sosyal ağ sağlayıcı ve içerik sağlayıcı olarak karşımıza çıkmaktadır.

İçerik sağlayıcılar, bir Twitter veya YouTube kullanıcısı olarak karşımıza çıkabilmektedir. İçerik sağlayıcılar kural olarak internet ortamında yayına sundukları her tür içerikten sorumludurlar. Yer sağlayıcılar, içerik sağlayıcıların ve diğer internet sùjelerinin yayın yaptıkları sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişilerdir. İçerik sağlayıcı, içeriği üreten iken yer sağlayıcı ise söz konusu bu içeriklerin bir sistemde veya platformda yayınlanması hizmetini sunmaktadır. Erişim sağlayıcılar, kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişidir. İnternete erişim hizmeti sunan TürkTelekom ve KabloNet gibi kuruluşlar erişim sağlayıcı olarak kabul edilmektedir. Sosyal ağ sağlayıcılar ise yer sağlayıcıların bir alt kırılımı olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal ağ sağlayıcıları, yer sağlayıcılardan ayıran ana unsur kullanıcılarına sosyal etkileşim amacıyla internet ortamında görüntü, ses, video, metin, konum ve benzeri içerikleri oluşturma, yayınlama ve görüntüleme imkânı sağlamalarıdır.

Blokszincir, blokların birbirinin ardına eklenerek uzayıp giden bir zincir hâline geldiği teknoloji olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu bloklar, içlerinde kriptografik yöntemlerle şifrelenmiş veriler barındırmaktadır. Bu blokların birbirlerine eklenmesi ile uzamaya devam eden zincire de blokszincir denilmektedir. Blokszincir bu yönüyle şifrelenmiş bir veri tabanıdır. Kripto varlıklar ise genellikle blokszincir teknolojisi ve kriptografik yöntemler ile meydana getirilen sanal varlıklardır.

Metaverse her ne kadar son dönemlerde popüler hâle gelmiş olsa da aslına bakılırsa yeni bir konsept değildir. Metaverse’lerde kullanıcıların artırılmış gerçeklik, sanal gerçeklik ve giyilebilir teknolojiler vasıtasıyla fiziki dünyadakine benzer veya çok daha farklı bir yaşamı deneyimlemeleri hedeflenmektedir. Metaverse tekil bir yapıda değildir. Birden fazla Metaverse mevcuttur ve sayılarının artması da mümkündür. Kullanıcılar, Metaverse’de platform ile veya diğer kullanıcılar ile etkileşime geçerken veya sadece Metaverse’de bulunurken dahi çeşitli nedenlerle ses, parmak izi, yüz veya sair biyometrik veriler paylaşabilmektedir. Paylaşılan bu minvaldeki verilerin güvenliğini sağlamak ve öncesinde ve/veya gerektiği zaman bu verilerin işlenmesine ilişkin gerekli izin ve bildirimleri yapmak verileri işleyen Metaverse’in sorumluluğundadır.

GÖZDEN GEÇİRELİM

1. İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, de-
ğiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişilere denir.
2. Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişile-
re denir.
3. yayınladığı içerikten sorumlu olup paylaşım biçiminden benimsediği veya
başkalarından da ulaşmasını istediği anlaşılan başkasına ait içeriklerden de sorumlu tutulabile-
cektir.
4. sorumlulukları, yer ve erişim sağlayıcıların sorumluluğuyla paralel olup
yer sağladıkları içerikleri hukuka uygunluk açısından denetlemek zorunda değildir.
5. Özel hayatının ihlal edildiğini iddia eden bir kişi Kurumuna başvurarak
erişimin engellenmesini talep edebilir.
6. Blokzinciri oluşturan bloklar içlerinde kriptografik yöntemlerle şifrelenmiş
barındırmaktadır.
7. Blokzincir teknolojisiyle ise dünyanın herhangi bir yerinden bir başka yerine herhangi
bir ihtiyaç duymaksızın değer transferi gerçekleştirilmesi mümkündür.
8. Kripto varlıkların doğrudan veya dolaylı olarak kullanılmasına yönelik hiz-
metlerin verilmesi yasaklanmıştır.
9. Kullanıcılar tarafından paylaşılan güvenliğini sağlamak ve öncesinde ve/
veya gerektiği zaman gerekli izin ve bildirimleri yapmak verileri işleyen Metaverse'in sorumlu-
lughundadır.
10. Bir işlem veya eylem normal şartlarda hukuka aykırı ise Metaverse'de gerçekleştirilme-
si halinde de kural olarak teşkil edecektir.

CEVAP ANAHTARI

1. içerik sağlayıcı	6. veriler
2. yer sağlayıcı	7. aracıya
3. içerik sağlayıcı	8. ödemelerde
4. Sosyal ağ sağlayıcıların	9. kişisel veriler(in)
5. Bilgi Teknolojileri ve İletişim	10. hukuka aykırılık

SÖZLÜK

Dağıtık Defter Teknolojisi: Dağıtık defter teknolojisi tek bir merkezi olmayan dağıtık bir yapıyı ifade etmektedir. Bu yapıda veriler, bilgiler ve belgeler tek bir merkezde muhafaza edilmez. Verilerin, bilgilerin ve belgelerin birden fazla kopyası farklı ağ ve yerlerde dijital olarak saklanmaktadır.

Erişim Sağlayıcı: Kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişilerdir.

Erişimin Engellenmesi: Alan adından erişimin engellenmesi, IP adresinden erişimin engellenmesi, içeriğe (URL) erişimin engellenmesi ve benzeri yöntemler kullanılarak erişimin engellenmesidir.

İçerik Sağlayıcı: İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişilerdir.

İçeriğin Yayından Çıkarılması: İçerik veya yer sağlayıcılar tarafından içeriğin sunuculardan veya barındırılan içerikten çıkarılmasıdır.

Metaverse: Artırılmış gerçeklik, sanal gerçeklik ve giyilebilir teknolojiler vasıtasıyla kullanıcılarına özgün bir deneyim vadeden teknolojidir.

Sosyal Ağ Sağlayıcı: Sosyal etkileşim amacıyla kullanıcıların internet ortamında metin, görüntü, ses, konum gibi içerikleri oluşturmalarına, görüntülemelerine veya paylaşımlarına imkân sağlayan gerçek veya tüzel kişilerdir.

Veri: Bilgisayar teknolojileri tarafından üzerinde işlem yapılabilen her türlü değeri ifade eder.

Yayın: İnternet ortamında yapılan yayındır.

Yer Sağlayıcı: Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişilerdir.

KAYNAKÇA

- Aksoy Retornaz*, Emine: 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun Kapsamında İçerik Sağlayıcının Yükümlülükleri ve Ceza Sorumluluğu, *Ceza Hukuku Dergisi*, C. 16, S. 45, Nisan 2021, s. 9-32.
- Bilgili*, Fatih ; *Cengil*, Fatih: BlockChain ve Kripto Para Hukuku, Güncellenmiş 2. Baskı, Dora Yayınevi, 2022.
- Ciuriak*, Dan: On the Metaverse, Web3 and Prospering in the Digital Transformation, Saint Pierre Center for International Security, 2022.
- Çağlayan Aksoy*, Pınar: Akıllı Sözleşmelerin Kuruluşu ve Geçerlilik Şartları, Güncellenmiş 2. Baskı, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2021.
- Çınar İsmail*: 5651 Sayılı Kanun Çerçevesinde Koruma Tedbiri Olarak İnternet Ortamında Yapılan Yayınlarda İçeriğin Çıkarılması ve/veya Erişimin Engellenmesi, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 1, Bahar 2021, s. 63-96.
- Çırakoğlu*, Melikşah: 5651 Sayılı Kanun Çerçevesinde İnternet Erişiminin Engellenmesi ve Erişim Sağlayıcıları Birliği, Birinci Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara Ekim 2018.
- Demez*, İsmail: Kişilik Haklarının İhlali Nedeniyle İnternet Sitelerine Erişimin Engellenmesi ve/veya İçeriğin Yayından Çıkarılmasında Görev ve Yetki Sorunu, *Bilişim Hukuku Dergisi*, 2021, C. 3, S. 2, s. 338-429.
- Doğan*, Aişe Sena: Kişilik Hakkının 5651 Sayılı Kanun'un 9. Maddesi Kapsamında Korunması, *Bilişim Hukuku Dergisi*, 2020, C. 2, S. 2, s. 143-180.
- Doğancı*, Doğa Ekrem: Blokzincire Dayalı Akıllı Sözleşmelerin Hukuki Nitelikleri, Kuruluşu, Yorumu, İfası ve Bazı Örnek Hukuki Uygulamalar, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2021.
- Gezder*, Ümit: İçerik Sağlayıcının ve Yer Sağlayıcının Hukuki Sorumluluğu ve Sorumluluk Muafiyeri, Birinci Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul Şubat 2017.
- Guadamuz*, Andres: Back to the Future: Regulation of Virtual Worlds. *Journal of Law, Technology and Society*, 4(3), 2007.
- Kaya*, Mehmet Bedii: İnternet Hukuku, İkinci Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul Mayıs 2021.
- Kaya*, Mehmet Bedii: Teknik ve Hukuki Boyutlarıyla İnternete Erişim Engellenmesi, Birinci Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul Mayıs 2010.
- Kılınç*, Doğan: 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 9/A Maddesi Çerçevesinde Özel Hayatın Korunması, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, C. 20, S. 2, s. 577-624.
- Memiş*, Tekin: Erişimin Engellenmesi, Hukuki Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2009, C. 13, S. 3-4, s. 161-176.
- Özkaya*, Yunus: 5651 Sayılı Kanun Kapsamında Suç İşlenmesinin Önlenmesi Amacıyla İnternet Erişiminin Engellenmesi, *Bilişim Hukuku Dergisi*, 2022, C. 4, S. 1, s. 141-190.

Su Li Cheng, T.: Brave New World for Intellectual Property Rights. Journal of Law, Information and Science, 17, 2006.

Sundquist, Matthew: Online Privacy Protection: Protecting Privacy, The Social Contract, And The Rule Of Law In The Virtual World. Regent University Law Review. Vol 25: 153, 2012.

Suzor, Nicolas: The Role of the Rule of Law in Virtual Communities. Berkeley Technology Law Journal, 25(4), 2010.

Tevetoğlu, Mete: Meta Dünya’da Hukuk, Maltepe Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2022.

Tevetoğlu, Mete: Hukuki Yönleriyle Kripto Varlıklar ve Kripto Varlıkların İlk Arzı, Aristo Yayınevi, İstanbul 2021.